

ŞARKA HASTALIĞI İLE MÜCADELE HAKKINDA TALİMAT (2021)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç

Madde 1- Bu Talimat, taş çekirdekli grubu meyve türleri (*Prunus* L.) ile yabancı *Prunus* türleri ve çok sayıda yabancı otlarda enfeksiyona yol açan Şarka hastalığını oluşturan “*Plumppoxpotyvirus* (PPV)”un varlığının ve yayılış alanlarının tespiti, korunmuş ve ari alanların belirlenmesi, mücadelesi, yayılmasının engellenmesi ve eradikasyonuna ilişkin alınacak asgari önlemleri düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Kapsam

Madde 2- Bu Talimat, fidanlık ve meyve bahçelerinde PPV'nin sürveyi, tespit edilmesi, mücadelesi, korunmuş ve ari alanların belirlenmesi, yayılmasının engellenmesi ve eradike edilmesi hususlarını kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu Talimat, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 15 inci maddesi ile Bitki Pasaportu Sistemi ve Operatörlerin Kayıt Altına Alınması Hakkında Yönetmelik'e dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Talimatta geçen;

- a) Ari alan: Sistematik olarak yapılan sürveyler sonucu PPV'nin var olmadığı alanı,
- b) Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,
- c) Bitki Pasaportu Sistemi (BPS): 12/1/2011 tarihli ve 27813 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bitki Pasaportu Sistemi ve Operatörlerin Kayıt Altına Alınması Hakkında Yönetmelik ve değişiklikleri kapsamında ülke genelinde üretim materyallerinin bitki sağlığı kontrollerini sağlamak amacıyla oluşturulan sistemi,
- ç) Bulaşık alan: Zararlı organizmanın varlığının tespit edildiği ve sınırlarının belirlendiği alanı,
- d) Eradikasyon: PPV'nin belirli bir alandan yok edilmesine yönelik bitki sağlığı tedbirlerinin uygulanmasını,
- e) Genel Müdürlük: Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünü,
- f) Korunmuş bölge (ZP): “Bitki Pasaportu ve Operatörlerin Kayıt Altına Alınması Hakkında Yönetmelik” kapsamında yer alan, bir veya birden fazla bölgede yerleşik olan, bir veya birden fazla zararlı organizmanın o bölge için endemik olmadığı, çevre koşulları söz konusu zararlı organizmanın yerleşmesine uygun olmasına rağmen, o bölgede yerleşmemesi için korunan veya bu bölgelerde bulunmalarına rağmen eradikasyona tabi tutulan ve bu koşulların sağlandığı Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara göre uygun sürvey sonuçları ile kanıtlanarak tanınan, düzenli ve sistematik olarak izlenen, söz konusu zararlı organizmanın o bölgede ortaya çıkması durumunda bildirim zorunlu olan ve özel önlem alınan bölgeleri,
- g) Laboratuvar: Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı zirai mücadele araştırma enstitü ve zirai karantina müdürlüklerindeki laboratuvarları,
- ğ) Müdürlük: Tarım ve Orman İl/İlçe Müdürlüklerini,
- h) Şarka hastalığı: Çiçek petallerinde koyu pembe kırık çizgiler; yaprak damarları etrafında açık yeşil renk değişikliği, damar bantlaşması, sarıdan açık yeşile değişen halka ve lekeler, çizgi ve bantlar; meyve yüzeyinde soluk sarı halka ve çizgi şeklinde belirtiler gösteren ve meyvede deformasyona yol açan, ayrıca özellikle kayısı çekirdeğinde meyve üzerindeki belirtilerin izdüşümüne karşılık gelen yerlerde aynı belirtileri gösteren virüs hastalığını,
- ı) Sürvey: PPV'nin bir yerde var olup olmadığının, var ise yayılış alanının ve yoğunluğunun tespit edilmesini,
- i) Tampon bölge: Bulaşık alan sınırlarından başlamak üzere bir km çapındaki tedbir alınmış alanı,

j) Zararlı organizma: *Plumpoxpotyvirus*(PPV)'ü ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Sürveyler

Madde 5- Müdürlükler tarafından;

a) Prunus cinsine ait (EK-1); meyve ağaçları, fidanlıklar, yabancı/dış mekân süs bitkileri ve zararlı organizmanın konukçusu olan yabancı otlar Bakanlığımız sürvey programına dahilinde Şarka Hastalığı Sürvey Talimatına göre resmi olarak incelenir.

b) Ari alan tesisi ve/veya eradikasyon kararı alınan il/ilçede, meyve bahçelerinde aşağıdaki tabloda yer alan skalaya göre örnekleme yapılır (1 ağaç 1 numune olarak kabul edilir).

Sürvey Bahçesindeki Toplam Ağaç Sayısı	Numune Alınacak Ağaç Sayısı
1-20	Şüpheli ağaçlar
21-70	5-20
71-150	21-30
151-500	31-70
501-1000	71-140
1001 ve üzeri	Toplam ağaç sayısının %10

c) Bu il/ilçelerin dışındaki il/ilçelerde yapılan şarka hastalığı sürveylerinde şüpheli konukçu bitkilerden örnek alınarak analize gönderilir.

ç) İl-ilçe Müdürlüğü, her bir fidanlıktaki fidanların en çok yüzde 20'sini yıllık olarak aşağıda belirtilen esaslara göre kontrol eder.

- Fidanlıktaki fidanlar makroskobik olarak kontrol edilir.

- Laboratuvar analizi için yapılacak örnekleme çeşit bazında yapılır. 1 numune; aynı çeşide ait 5 farklı fidandan 3'er olgun yaprak alınmak koşulu ile toplam 15 yapraktan oluşur.

- Müdürlük belirtilen örneklemeye ek olarak virüs belirtileri yönüyle şüphelenilen fidanlardan örnek alabilir.

d) Laboratuvar, analiz sonucunu ilgili müdürlüğe ve bulaşıklık bulunması halinde ise Genel Müdürlüğe bildirir.

e) Sürvey sonuçları, bulaşık alan koordinatlarını içerecek şekilde sürvey formuna işlenir ve haritalar oluşturulur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bulaşık alan

Madde 6- Bu Talimata göre;

a) Zararlı organizma ile bulaşık bulunan yerler müdürlüklerce, bulaşık alan olarak ilan edilir.

b) Bulaşık alanın sınırları çizilerek, Ek-2'de yer alan Tutanak düzenlenir ve etrafında bir kilometre çapında tampon bölge oluşturulur.

c) Bulaşık bulunan yerlerden kesinlikle konukçu türlerde hiçbir üretim materyali (aşı kalemi, aşı gözü, fidan, anaç, çöğür, çelik, klon vb.) alınmamalıdır.

ç) Zararlı organizmanın çok sayıda yaprakbiti vektörü olması nedeniyle enfeksiyon kaynaklarının ortadan kaldırılması için, bulaşık meyve, meyve sapları ve diğer bitki artıklarının etrafa dağıtılmamasına özen gösterilmelidir. Doğal enfeksiyon kaynağı olabileceğinden, etrafındaki orman ve açık arazide bulunan yabancı ot konukçuları temizlenmelidir.

d) Vektör yaprak bitleriyle gereken mücadele yaptırılır.

Tampon bölge

Madde 7- Bu Talimata göre;

a) Tampon bölge oluşturulan alanda zararlı organizmanın konukçuları için en az üç yıl süre ile düzenli kontroller yapılır. Bulaşık alandan zararlı organizma eradike edilinceye kadar tampon bölge uygulamasına devam edilir.

b) Tampon bölgede bulaşıklık tespit edilmesi halinde, bu bölge bulaşık alan olarak kabul edilir ve yeni bir tampon bölge oluşturulur.

c) Tampon bölge içerisinde hiçbir şekilde konukçu türlerde fidanlık tesisine müsaade edilmez.

ç) Tampon bölgede mevcut bulunan meyve bahçesi ve fidanlık parsellerinde kontroller ve denetimlerde numune sayısı artırılarak üretime devam edilir.

d) Tampon bölge içerisinde hâlihazırda konukçu bitkilerin üretildiği fidanlık işletmesi var ise bu işletmenin en az 100 metre etrafında Prunus cinsine ait yeni bahçelerin kurulmasına izin verilmez. Ancak bahçenin bu alanda bulunması halinde bahçelerin kontrolleri yapılmalıdır.

Korunmuş bölge

Madde 8- Bitki Pasaportu Sistemi ve Operatörlerin Kayıt Altına Alınması Hakkında Yönetmelikte yer alan Korunmuş Bölge ile ilgili esaslara göre yürütülür.

a) Bulaşık alandan Korunmuş bölgelere üretim materyalinin ve bulaşık meyvelerin girişi yasaktır.

b) Korunmuş bölge orijinli bitki ve bitkisel ürünlerin diğer bir korunmuş bölgeye sevkiyatına izin verilir.

Eradikasyon

Madde 9- Bu Talimata göre;

a) Zararlı organizmanın meyve bahçesinde tespit edilmesi halinde, bahçe sahibi tarafından İl veya İlçe Müdürlüğü teknik personeli gözetiminde bulaşık ağaçlar kökleri dâhil yakılarak imha edilir. Eradikasyon yapılan bahçelerde en az üç yıl süre ile herhangi bir konukçu bitki dikimine izin verilmez.

b) Fidanlık parsellerinde yapılan analizler sonucunda bulaşıklık tespit edilen çeşidin tamamı eradike edilir.

ç) Müdürlüklerce eradikasyonu ile ilgili çalışmalar fotoğraflanarak tutanak tutulur. Geriye doğru izleme yapılarak eradikasyon ve izlemeye dair bütün bilgi ve belgeler talep edilmesi halinde Genel Müdürlüğe gönderilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bakanlığın yetkisi

Madde 10- Zararlı organizmanın yayılmasını engellemek ve mücadele etmek için gerektiğinde Bakanlık tarafından ilave önlemler alınabilir.

İdari yaptırımlar

Madde 11- Bu Talimat hükümlerine aykırı davranışlar hakkında 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun ilgili hükümlerine göre idari yaptırımlar uygulanır.

Madde 12- Bu talimat yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

EKLER:**Ek-1:**

PPV'nin ana konukçuları;	
Kayısı (<i>Prunus armeniaca</i>)	Damson Eriği (<i>P. insititia</i>)
Şeftali (<i>P. persica</i>)	Japon Eriği (<i>P. salicina</i>)
Nektarin (<i>P. persica</i> var. <i>nectarine</i>)	Kiraz (<i>P. avium</i>)
Erik (<i>P. domestica</i>)	Vişne (<i>P. cerasus</i>)
Myrobalan Eriği (<i>P. cerasifera</i>)	Badem (<i>P. dulcis</i>)
PPV'nin odunsu ve otsu ikincil konukçuları	
Güvem Eriği (<i>P. spinosa</i>)	Çin Yabani Şeftalisi (<i>P. davidiana</i>)
Amerikan Eriği (<i>P. americana</i>)	Tüylü Kiraz (<i>P. tomentosa</i>)
Mahleb (<i>P. mahaleb</i>)	Kanada Eriği (<i>P. nigra</i>)
Japon Kayısı (<i>P. mume</i>)	Süs Eriği (<i>P. maritima</i>)
Kum Kirazı (<i>P. pumila</i>)	Karayemiş (<i>P. laurocerasus</i>)
Hortulan Eriği (<i>P. hortulana</i>)	Adi Kurtbağrı (<i>Ligustrum vulgare</i>)
Papaz külâhı, Taflan (<i>Euonymus europaeus</i>)	
PPV'nin ikincil otsu bitki konukçuları;	
<i>Arabidopsis thaliana</i>	<i>N. bigelowii</i> ,
<i>Chenopodium foetidum</i> ,	<i>Nicandra physaloides</i> ,
<i>Nicotiana benthamiana</i> ,	<i>Pisum sativum</i> cv. "Colmo"
<i>N. clevelandii</i> ,	<i>Ranunculus repens</i>
<i>N. glutinosa</i>	<i>Medicago lupulina</i>
<i>N. occidentalis</i>	<i>Trifolium pratense</i>
<i>N. megalosiphon</i> ,	<i>Trifolium repens</i>
<i>Silene vulgaris</i>	

EK-2**TUTANAK**

Aşağıda bilgileri yer alan üreticinin bahçesinde şarka hastalığı tespit edilmiş olup, bulaşık meyve ağaçları imha edilmiştir. .../ ... / ...

İl	
İlçe	
Köy / Mevki	
Ada / Parsel	
Alan	
Konukçu bitki türü ve çeşitleri, sayıları ve tahmini yaşları	1-
	2-
	3-
	4-
	5-
Bahçe sahibini vektörlere karşı mücadele yapıp yapmadığı	
Şarka hastalığının tespit edildiği tarih	
İmhanın gerçekleştiği tarih	
Bahçe sahibinin iletişim bilgileri	
Ad soyadı	
Telefon numarası	
Adres	

Teknik Personel

(imza)

Bahçe sahibi

(imza)